

FÖLDKÖZELBŐL

Ha egyszer-egyszer vesszük a bátorságot, hogy erdei barangolásaink során lehasaljunk a földre (téli, esős, sáros időben nem javallott), laposabb látószögéből egy olyan világ tárulhat elénk, amit „feltartott orral” sétálva aligha láthatunk meg. Szokatlan perspektívánkból biztosan fogunk látni például egy seregnyi hangyát, amint csatasorban, vagy egyenként masíroznak. Róluk egy másik táblán ejtünk részletesebben szót. Aztán jó eséllyel rövid időn belül szemünk elé kerül néhány különböző méretű, felépítésű pók, amint futva, ugorva, vagy éppen hálót szöve vadásznak zsákmányukra.

1. kép

2. kép

3. kép

A rozsdás ugrópók (*Carrhotus xanthogramma* – 1. kép) ugyan aprócska, de masszív felépítésű jószág. Saját kategóriájában félelmetes vadásznak számít, apró rovarokat zsákmányol. Persze a pókoknak is vannak bőven halálos ellenségei. Ilyenek például a pókölő darazsak (2. kép). Általában a talaj felszínén keresik az áldozatukat. Ha rálelnek, fullánkjukkal megszúrva mozgásképtelenné teszik. Ezután fészükbe vonszolják, ahol is belepetéznak, utódaik pedig a pók testét felélve fognak kifejlődni.

A talaj felszínét szemlélve gyakran kerülnek látókörünkbe futóbogarak. Fajgazdag, ragadozó rovarok, méretben, megjelenésben és életmódban igen változatosak. A család legnagyobb termetű faja a bőrfutrinka (*Carabus coriaceus* – 3. kép) mindent elfogyaszt (giliszta, meztelencsiga, hernyó, stb.) amivel elbír. Időnként kisebb gerincesek, mint például a látatlan gyík tetemén is lakmározik (4. kép).

4. kép

Melegebb tölgyesek jellegzetes „földszinti” faja a löcslábú galacsinhajtó (*Sisyphus schaefferi* – 5. kép). Utódainak állati ürületekből készít galacsin, amit hátramenetben görget a talajba ástott fészekig. A nőstény ide petézik, és lárváik ebben a közegben fejlődnek ki. Hasonló táplálékra specializálódtak a ganéjtúró bogarak. A tavaszi álganéjtúrók (*Trypocopris vernalis* – 6. kép) például gyakran csapatmunkában végzik a dolgukat. Fintoroghatunk ugyan a kaprofág (ürületekfogyasztó) rovarok izlésén, de gondoljunk csak bele, mi lenne, ha ők nem forgatnák vissza a talajba az állati ürületet. Fogadjuk el, ezt is kell valakinek csinálni...

5. kép

Virágos erdőszegélyeken, tisztásokon gyakran láthatunk nagytestű, szőrös méheket, amint virágport gyűjtenek. Ebben még semmi különleges nem lenne, hiszen a méhek leginkább ezt teszik. Az már egy kicsit meglepőbb, hogy az összegyűjtött pollent egy földalatti kis üregbe szállítják (7. kép).

6. kép

13. kép

A nőstény méh az összegyűjtött pollenraktárba rakja le petéit, utódai ezen az energiadús táplálékon fognak kifejlődni. Már ha nem jelenik meg a színén a kék nünüke (*Meloe violaceus* – 8. kép), vagy más hasonló életmódú nünüke faj. Ezek komplex, mondhatni trükkös életmódja szorosan kötődik a földi méhekhez. A nőstény virágzó lágyszárúak tövébe rakja le nagyszámú (kb. 1000) petéjét. A petéből kikelő kis lárvák felmásznak a növényekre, és ha lehetőségük adódik, belekapaszkodnak egy pollent gyűjtő méhbe. Ezzel aztán a földalatti méhfészekbe vitetik magukat. Itt első dolguk, hogy a méhpetéket megegyék, ezzel mintegy tisztázva az éléskamra birtoklása körüli vitás kérdéseket. Ezt követően már a pollent fogyasztják, amin kifejlődve a következő év tavaszán, már bogárként másznak ki a talaj felszínére. Ha a virágon várakozó nünüke lárva nem egy méhre, hanem valami más rovarra (pl. lepke vagy bogár) csimpaszkodik, menthetetlenül elveszett. Ez a nagyfokú kockázat magyarázza és indokolja az 1000-es peteszámot.

7. kép

8. kép

9. kép

A talajfelszíni avartakaróban, illetve alatta egyaránt élnek élet nyomaira bukkanhatunk. Ikerszervenyesek (9. kép) és ászkák (10. kép) eszik a levelek maradványait, az így felaprózott szerves anyag a giliszták emésztőrendszerén áthaladva már szinte

egyé válik a talajjal. Őket pedig többek között a ragadozó százlábúak fogyasztják (11. kép). A talaj felső, humuszosodó rétegében parányi, néhány mm-es ugránczó lényekkel is találkozhatunk. Ezek az ugróvillások (*Collembola*). Nevüket a potrohukon lévő speciális szervükről kapták, ami egyik képviselőjükön, a gömböc ugróvilláson (*Sminthurinus elegans* – 12. kép) is jól látszik. Zavartalan, természetközeli élőhelyeken átlagosan mintegy 1000 példányt találunk minden liternyi földben.

10. kép

Minden bomló, korhadó szerves anyagot elfogyasztanak. Nagymértékben hozzájárulnak a humuszképződéshez és a növények számára fontos mikorrhiza gombák terjesztéséhez, valamint segítik a szerves anyag lebontását és a talaj mineralizációját. A talajfauna fentebb említett és sok más tagja alapvető jelentőségű a tápanyagok körforgásában.

11. kép

12. kép

Mindezen csodálatos lények mellett azért próbáljuk meg észrevenni az erdő fájának csemetéit is, és kívánjunk nekik minden jót!

A kocsánytalan tölgy (13. kép), vagy a bükk (14. kép) magoncainak ugyanis százévnnyi türelmre és sok-sok szerencsére van szükségük, hogy egykoron majd égisz fák nőjenek.

14. kép

A táblát az Ipoly Erdő Zrt. felkérésére a NAIK ERTI Erdővédelmi Osztálya állította össze. Fotók és szöveg: Csóka György (1-11; 13-14) és Winkler Dániel (12)
Grafika: Ali Vali